

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร สรุป อภิปรายผลและได้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวนรวม 15,213 คน แบ่งเป็นเพศชาย 7,292 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 7,921 คน และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 1,277,749 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรบริเวณ ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และประชากรนอกเขต ต.วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970 : 886) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.87 คน ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 400คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะของบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – End) แสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร และการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการด้วยค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 400 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้รับแบบสอบถามคืนครบ 400 ฉบับ คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร รวม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างเพศ และสถานะของบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t (t-test for Dependent Samples)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระหว่างอายุ และระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี S - Method ของเชฟเฟ้ (Scheffe')

5. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยนำมาแจกแจงเป็นความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ การศึกษา อายุ และสถานะของบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 อายุ 31-40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 ระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 สถานะของบุคคลเป็นประชากรนอกเขตบริเวณตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมากจำนวน 1 ด้านและระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน

3. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อและอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต และชุมชนผลิตสินค้าและบริการได้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นลำดับสุดท้าย

4. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ ตามลำดับ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การสร้าง

ปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน และข้อได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับสุดท้าย

5. ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนในการระดมความคิดเห็นแนวทางการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า ประชากรที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

7. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า สถานะของบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

8. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า ระดับอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า การศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่ากับชุมชนริมน้ำจันทบูรตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4) เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 และกิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้านตามลำดับคือ ด้านความรับผิดชอบ ต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูรในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร อยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อและระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่านการค้าแบบดั้งเดิมในชุมชนริมน้ำ ข้อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชาติ ข้อสังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ทั้งนี้เนื่องมาจากปี พ.ศ. 2552 เมื่อสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี มีนโยบายที่จะพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร ให้กลับมาเป็นย่านการค้าที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง จึงได้จัดให้มีการทำประชาคมเพื่อกำหนดทิศทางการอนุรักษ์และพัฒนา เกิดกลุ่มอาสาสมัครทำงานเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนในนามคณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรร่วมกันดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และความเป็นย่านการค้า สืบสานเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนภายใต้แนวความคิดวัฒนธรรมนำการค้าสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาฟื้นฟูวิถีชีวิตตามแนวคิดแผนงานพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครอบคลุมสาขาการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ 5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และ 6) การขับเคลื่อนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของมธุวรรณพลวัน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าผู้ที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 6 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นชุมชนที่คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ชุมชนริมน้ำฯ มีความเหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้มาเยือน ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากในสมัยอดีตริมน้ำจันทบูรเป็นแหล่งที่ชาวจีนและชาวญวนอพยพลี้ภัยทางการเมืองและการเบียดเบียนศาสนาเข้ามาทำการค้าและเผยแพร่งานศาสนา จนกระทั่งชุมชนริมน้ำจันทบูรเป็นลุ่มน้ำแห่งย่านการค้าที่สำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวคิดของประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 40) จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะและสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนได้ต่อไปอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชุตติมา รุ่งประพันธ์ (2549 : 28) การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภอเมืองฉะเชิงเทราเสนอในรูปของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวิสัยทัศน์ คือ การเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดฉะเชิงเทรา มียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) พัฒนาการบริการท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว
- 2) การตลาดและการประชาสัมพันธ์
- 3) พัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว
- 4) พัฒนาสินค้าท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 7 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ชุมชนตระหนักถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชนริมน้ำฯ ชุมชนคำนึงถึงสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชุมชนริมน้ำฯ เน้นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อมีการขยายพัฒนาชุมชนริมน้ำมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพต่ำลงสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2545 : 5) ได้กล่าวไว้ในปาฐกถา

เรื่อง “ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม” ว่า เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมนุษยชาติในศตวรรษนี้และแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 32) ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (The Natural Environment) องค์การจำนวนมากตัดสินใจเลือกการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สอดคล้องผลงานวิจัยของสุรีย์ บุญญาบุณย์ และคณะ (2552 : 20) การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำปิง ตำบล บ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการเป็นชุมชนน่าอยู่ แต่มีศักยภาพต่ำด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนริมน้ำปิงจึงมุ่งเน้นที่ การฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนและสภาพภูมิทัศน์ริมน้ำปิงเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยแผนพัฒนาที่จัดทำเป็นแผนเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อให้การพัฒนาชุมชนน่าอยู่เกิดความยั่งยืนจึงเสนอให้สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชน โดยใช้รูปแบบคณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านเรือน ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามเพศ และสถานะของบุคคล สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ประชากรที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ปานทอง (2546 : 44) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัด เพชรบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน คือด้านธรรมชาติและด้านมนุษย์สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้านใกล้เคียงกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ประชากรที่สถานะของบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา รุ่งประพันธ์ (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ 3 ชิ้น ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบสอบถามสำหรับประชาชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา คือ ประชาชนต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกงและประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร จำแนกตามอายุและการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ประชากรที่อายุต่างกัน ความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาคม ชีรสวรรณจักร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยที่อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ประชากรที่ระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ่องพิสิฐ (2548 : 24) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่มาเที่ยวเกาะสมุยจำนวน 400 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักท่องเที่ยวไทยที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เคยจัดขึ้นในชุมชนริมน้ำจันทบูร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ กิจกรรมสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนริมน้ำจันทบูรตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานประจำปีย่านริมน้ำจันทบูร (ปัจจุบันปีที่ 4) เปิดศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนริมน้ำจันทบูร บ้านเลขที่ 69 กิจกรรมทำบุญตักบาตรร่วมกันในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนารัตน์ ลาภเก็น (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นว่าต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการพัฒนา กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สินทางปัญญา ผลิตภัณฑ์และบริการสอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
2. ด้านการมีส่วนร่วมปลูกฝังชุมชนมีจิตอาสาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งส่งเสริมการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมจัดประชุมระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ร่วมกันปรับแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนา กิจกรรมต่างๆ มีส่วนในการระดมความคิด หาแนวทางในการปฏิบัติการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร
3. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อความต้องการมาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี